

nen på, observera någons handlingar. *Gif a!* militäristiskt lystringsord före ett kommandoord. *Taga i a.*, se *Iakttaga*. *Taga tiden i a.*, vara noga om tiden, hushålla med, väl använda sin tid. *Taga sin värdighet i a.*, ej nedsätta sin värdighet genom någonting opassande. *Taga sin person i a.*, vara mån om sitt anseende. *Taga tillfället i a.*, passa på rätta stunden för en saks utförande. *Taga sig i a.*, akta sig, vara rädd om sig; äfv. passa på sin tid, sin skyldighet, sin syssla. *Hafva a. om*, värda, hafva omsorg om. — 2) *I den a. och mening*, i den afsigt.

AKT, m. 5. 1) Laga och skriftlig handling, dokument, urkund. *Juridiska a-er*. — 2) Offentlig förrättning, som sker med högtidlighet och ceremoni. *Konungens kröning var en ganska vacker a.* — 3) Hufvudafdelning i ett skådespel. *En pjäs i fem a-er*. — 4) (fil.) En inre handling hos människans andliga väsende.

AKT, m. sing. oböjligt. *Förklara någon i a.*, förklara någon förlustig samhällets skydd, d. v. s. landsförsvärs någon.

AKTA, v. a. 1. 1) Hafva vård, omsorg om; värda, sköta. *A. sina kläder, så att de ej blifva släckiga. A. äpnen väl, så att de ej frysa. A. elden. Han kan ej a. penningar.* — 2) Bevara, skydda. *A. hufvudet, fingrarna! Unga flickor äro svära att a. Du måste noga a. den lilla för vattnet. A. sären för ulsvarna.* — 3) Värdera; bry sig om. *Högl, ringa a. någon, något. Ej a. lifvet, mödan. Hans ovett a-r jag icke. Det a-r jag för intel. Han a-r ingen*, han frågar icke efter någon människas befallningar eller råd. *Han a-r ej penningar*, har godt om penningar och slösar dermed. — 4) Anse, hålla före. *A. för godt, anse nyttigt, tjenligt.* — V. n. 1) (egentl. a. sig) *Taga sig till vara. A., att du icke faller ned!* — 2) *A. på; a) gifva akt på. A. på, hvad jag säger dig!* — b) Vakta, värda. *All a. på getiren blef tiden mig lång.* — 3) (föga brukl.) Ämna. *Han a-r resa i morgon.* — *A. sig*, v. r. 1) *Taga sig i akt, vara rädd om sig; undvika. Han vet nog att a. sig, när fara är på värde. A. dig, det bräns! A. sig för kolden, för elaka människor. A. sig undan, gå ur vägen. A. dig, att du icke faller. A. er för att falla. A. dig att förolämpa honom. Det a-r han sig nog för.* — *Aktande*, n. 4.

AKTER, äktr, m. 2. 1) (sjöt.) Eftersta delen på fartyg och farkoster. — *Syn.* Bakstam, Akterstäf. — 2) Se *Bakdel*. — *A.*, adv. I eftersta delen af ett fartyg. *A. i fartyget.* — *A. om*, prep. o. adv. På aktersidan om. *A. om fartyget varskoddes två segel.* — *A. ut*, adv. Åt eller på det håll, som ligger ifrån aktern. *Kasta ankar a. ut. Det mulnar a. ut.*

AKTER! int. Jägarens tillrop till en hund, för att beteckna, att han skall gå tätt efter honom.

AKTERGAST, m. 2. (sjöt.) Benämning på dem af besättningen, hvilka vid manövrer sköta det på akterskeppet farande tacklaget.

AKTERHÄND, f. sing. (sjöt.) *I a.* säges den eller de vara, som under arbetet äro bakom sina kamrater, eller vid halning äro längst ifrån halande parten.

AKTERKASTELL, n. 5. Den upphöjda delen af akterdäcket på krigsfartyg. Liktydigt med Skansen.

AKTERLAST, f. 5. Aktersta delen af ett fartygs lastrum, vanligen medelst ett skott skild ifrån storlasten.

AKTERLASTIG, a. 2. (sjöt.) För mycket lastad i aktern.

AKTERLIG, a. 2. Som är åt aktern till eller kommer ifrån aktersidan. *A. vind. A-are*, närmare åt akterstäfven.

AKTERLUCKA, f. 1. (sjöt.) En lucka akter om masten, som ifrån däcket för ned till akterlasten.

AKTEROM, se Akter om (under Akter).

AKTERSEGEL, n. 5. Så kallas seglen på stor- och mesanmasten.

AKTERSKARP, n. 5. Det undra, smala af akterskeppets botten.

AKTERSKEPP, n. 5. Den delen af ett fartyg, som är akter om masten.

AKTERSKOTT, n. 5. Skott akter i fartyget, tvärs öfver.

AKTERSPEGEL, m. 2. pl. — *speglar*. Den på ett fartygs aktra ända varande plankbeklädnad, som merendels är prydd med bildhuggeriarbete.

AKTERST, a. o. adv. superl. Längst åt aktern, längst akter ut.

AKTERSTÄF, m. 2. pl. — *stäfvar*. Den raka hjelke i akterändan af ett fartyg, hvarvid rodet hänger fast.

AKTERTRAPPA, f. 1. Trappa, som förer ned till kajutan.

AKTERUT, se Akter ut (under Akter).

AKTGIFVA, v. n. 5. (böjes som *Gifva*) *A. på*, se *Gifva akt på* (under Akt). — *Aktgifvande*, n. 4., *Aktgifvelse*, f. 3. o. *Aktgifning*, f. 2.

AKTIE, äktsie, m. 5. 1) Viss mindre andel eller lott i ett bolagsföretag, som af enskilt person förvärfvas, då han efter förutgången öfverenskommelse i bolagets kassa insätter en viss bestämd penningssumma, hvarigenom han berättigas till deltagande i vinsten af företaget. *En jernvägsanläggning, ställd på 60,000 a-er.* — 2) Det i skriftlig form affattade beviset å skedd insättning af beloppet för en aktie, hvarigenom man berättigas att uppbära en deremot svarande andel af den årliga vinsten af företaget. *En a. på 100 R.dr. A. ställd på viss man.* — *Aktier*, pl. (fig.) Af-färer, ställning. [Actie.]

AKTIEBOLAG, n. 5. Bolag, grundadt på aktier.

AKTIEBREF, n. 5. Se *Aktie*, 2.

AKTIEKAPITAL, n. 5. Ett aktiebolags fond.

AKTIEKUPONG, äktsieakupå'ng, m. 5. Stycke af ett aktiebref, som innehåller ett kvitto, hvilket vid hvarje afbetalning afklippes.

AKTIETECKNING, f. 2. Anteckning af enskilda på för ändamålet utlagda listor, hvarmedelst de tillkännagifva sig vilja taga aktier i ett bolag.

AKTIEAGARE, m. 5. Agare af en eller flera aktier i ett företag.

AKTION, acktschón, f. 5. 1) Anklagelse inför domstol. — 2) En skådespelares eller talares hållning, rörelser, åtbörder och miner, under utförandet af en roll, ett tal. — 3) Träffning, drabbning. — *Syn.* Se *Strid*. [Action.]

AKTIONÄR, acktschonär, m. 5. Innehafvare af en eller flera aktier. [Act....]

AKTIONERA, acktschonëra, v. a. 1. Draga inför rätta, tilltala, anklaga. — *Aktionerande*, n. 4. [Act....]

AKTIV, aktiv, a. 2. 1) Verksam. *A. handdel*, en nations handel med egna produkter, hvilka den själf utför. — 2) (gram.) Som uttrycker ett verkande på något föremål. *A-t verb. Detta verb har a. betydelse.* — S. n. 5.